www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ЦІНА ЦЕНТІВ | РІК XXXI. Число 189. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 15. серпня, 1923. | VOL. XXXI. No. 189. Jersey City, N. J., Wednesday, August 15, 1923. | PRICE 3 CENTS

ЗАХОДИ ВУГЛЕВОЇ РАДИ КОЛО ЗАПОБІЖЕННЯ СТРАЙКОВИ

ВАШІНҐТОН, 13. серпня. — Вуглева Рада Злучених Держав вислала до юнії майнерів та товариства вуглевих підприємців запрошенне на спільне засіданне, яке має відбутися в середу дня 15. серпня, о годині 3. сполудня.

Се є перший реальний крок Вуглевої Ради, який має безпосередну ціль запобігти страйкови вуглевих робітників, що грозить з покінченем обовязуючої тепер майнерської умови.

Загально приписують сей крок новому президентови, з котрим голова Вуглевої Ради відбула кілька нарад.

КУЛИДЖ ОПРОВАДЖУЄТЬСЯ ДО БІЛОГО ДОМУ

ВАШІНҐТОН, 13. серпня. — Президент Кулидж заняв нині президільне урядове мешканне в Білому Домі, перенісшися сюди по тім, як жена б. п. Гардинга виповнилася звідти.

СПОДІЮТЬСЯ КАНДИДАТУРИ КУЛИДЖА ПРИ СЛІДУЮЧИХ ВИБОРАХ

ВАШІНҐТОН, 13. серпня. — Федеральний сенатор Мовзес веде далі аґітацію за іменованнєм президента Кулиджа кандидатом републиканської партії при виборах на президента в 1924. році. Він вже навіть почав обїздити край з аґітаційними промовами.

НОВІ ІМІҐРАЦІЙНІ ПРОСКТИ

НЮ ЙОРК, 13. серпня. — Секретар праці Дейвис повернув з довшої подорожи по Европі, де він студіював потреби зміни в іміґраційнім законі.

Розмовляючи при висіданню з ґазетярами, Дейвис заявився за зостреннем американської урядової інспекції над іміґрантами ще в Европі та за докладним перебором іміґрантів. На його думку, закон про квоту не є найліпший, але він все таки задержує напаян іміґрації.

СТАЛЕВІ ФАБРИКИ ПЕРЕХОДЯТЬ НА 8-ГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ

ШІКАҐО, 13. серпня. — Зелізні фабрики в Ґері, Індіяна, та в Сант Шікаґо, Иллинойс, перейшли нині з 12-годинного дня робочого на 8-годинний. Подібне зарядженне видала Карнеґі Стіл Ко. щодо праці в коксових печах сього підприємства.

ФАРМЕРСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ХОЧЕ НАЗВИЧАЙНОЇ СЕСІЇ КОНҐРЕСУ

МИНЕАПОЛИС, Минесота, 13. серпня. — Фармерська організація „Америкен Ґіфт Гровер Асосієйшен" вислала до президента Кулиджа телеґраму, в якій просить його скликати спеціяльну сесію конґресу для зарадження лихому положенню фармерів.

Згадана орґанізація стоїть на тому, що федеральний уряд повинен почнати закуповувати пшеницю, як лиш вона почне спадати в ціні понизче 1 доляра 75 центів, щоби таким закупном усталити ціни.

ЗЕЛІЗНИЧІ КОЧЕГАРІ МАЮТЬ ЗАЖАДАТИ ПІДВИШКИ ЗАПЛАТИ

КЛИВЛЕНД, Огайо, 13. серпня. — Юнія зелізничих машиністів та кочеґарів скликує спеціяльне засіданне ґенеральних комітетів організації, щоби застановитися над предложенням домаґання підвишки родітничої заплати.

Засіданне має відбутися в Клівленді дня 6. вересня.

ВОЄННИЙ СТАН В ОКЛАҐОМІ

ОКЛАҐОМА СИТІ, Оклагома, 13. серпня. — Ґубернатор стейту проголосив вимковий стан в місті Тулсі.

Причиною зарядження був напад та побитє одного чоловіка невисвідомими справниками. Подібні батоження мали случатися вже кілька разів, і ґубернатор стейту хоче покласти їм конець драстичним зарядженнем. Він загрозив, що поставить під воєнне право всі околиці, в яких случиться якийсь подібний випадок.

НАФТОВИЙ ТРАСТ ЗНИЖУЄ ЦІНУ НА ҐАЗОЛІНУ

ШІКАҐО, Иллинойс, 13. серпня. — Найбільше нафтове підприємство „Стендерд Ойл Ко." оповіщує, що воно обнижує ціну ґазоліни в 10 стейтах о півсема цента на ґалоні.

Як самі нафтярі признають, знижка стоїть в звязку з недавним зарядженнем ґубернатора стейту Норт Дакоти продавати ґазоліну зі стейтових маґазинів по ціні кошту.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА

ПУЕБЛО, Колорода, 13. серпня. — Коло зворотниці під містом Фавлер, 20 миль від Пуебло, зударилися зі собою два особові поїзди, а то звичайний поїзд зелізниці Колорадо енд Сандерн та поспішний поїзд зелізниці Санта Фі.

Наслідком зударення погибло на місци 6 трейменів. З пасажирів одна женщина відносила тяжкі покалічення.

НЕДОСТАЧА ВОДИ

ПЛЕЙНФІЛД, Нью Джерзі, 13. серпня. — Місто Плейнфілд, Норт Плейнфілд та околиця терпить знова від недостачі води. Міський резервоар (збірник) має всего води на дві стопи заглибини. Через те міський уряд зарядив, щоби мешканці щадили воду.

МОСКАЛІ ІМІҐРАНТИ ВІДКЛИКАЮТЬСЯ ДО АМЕРИКАНЦІВ

СЕН ФРАНЦИСКО, Калифорнія, 13. серпня. — 19 російських іміґрантів, що при наступі большевиків на Владивосток утекли з міста під проводом адмірала Штарка, дістались до Манілі, на Филипинах, а звідти до Злучених Держав, де їх відкинули іміґраційні урядники, оголосили публичний заклик до Американців. В сьому заклику просять вони вратувати їх від розстрілу або неозначеної тюрми.

ПОЛІСМЕН ДАЄ СВОЮ КРОВ ДЛЯ ВРАТУВАННЯ ДІВЧИНИ.

До поліційної стациї на 22-ій вулиці в Ню Йорку вбігла з розпукою на лиці Лясковичена та стала допитуватись капітана поліції, чи нема межи його поліцією чоловіка, котрий згодився дати її дочці своєї крови. Ся дочка, 11-літна дівчина, слабувала від довшого часу на ріжні недуги: на подвійне запалене легень, плюрізу та епіему і як ще там, і так ослабла від них, що лікарі сказали нарешті, що як яка здорова людина не позичить їй своєї крови, вона буде мусіла померти.

В хвилі, як мати розповідала про положенне дитини, до стациї ввійшов простий полісмен Д. Ґанна. Він вислухав слів матери і згодився дати своєї крови на вратованне дівчини. Коли капітан спитав йому, чому він, який був ранений на великій війні шість разів годиться жертвувати своєї крови, Клима відповів: „Бо й я маю дитину, і я, якби я не міг дати своєї крови на вратуванне своєї дитини, хотівби, аби хтось другий зробив се для неї".

Лікарі оглянули полісмена та признали його кров доброю.

ТЕЛЕҐРАМИ З ПРИВОДУ СМЕРТИ ГАРДИНҐА.

З приводу смерти президента Гардинга вислав Український Народний Союз до п. Гардинґової та до американського уряду кондолонційні телеґрами.

Подібні телеґрами вислали теж Ліґа Американських Горожан Українського Походження та Обєднання Українських Орґанізацій в Америці.

НАДГОРОДА ЗА КУПЛЕННЄ АВТА.

Французькі ґазети розповідають про помершого недавно наслідком куль бандита єгипетського князя Алі Кемаля Фамі Бея дуже цікаву подробицю. До одного фабриканта автів в Парижі прийшов раз оден Єгиптянин, котрий став питатися фабриканта, чи зможе заплатить він йому, як він потрафить переконати єгипетського князя, щоби собі купив авто. Коли фабрикант заявив, що він не вірить, щоби йому таке вдалося, гість відповів, що він певний сього, бо сім князем є він самий. В той спосіб він пробує заощадити собі гроша.

ПОЖЕЖА ВІД ГРОМУ.

Наслідком грому в Люблині згоріла почта. Грім убив двох почтових урядників.

ФАТАЛЬНА ПОХИБКА.

Один бруклінський лікар, виїжджаючи на літо на село, зайшов до поліційної стациї та просив поліцію, щоби вони кидали оком на його дім, бо він сподіється гостини вломників. Відчи за його проскою, начальник поліційної стациї приказав полісменам, яких посилав в ту околицю, стерегти дому.

І справді один полісмен, переходячи попри три-поверховий домик, побачив на своє несподіване світло на другім та третім поверсі. Йому нагадався приказ капітана. Через його глову майнула думка, що се мусять бути вломники. Бачучи освітлені аж два поверхи та сподіючися більшого числа розбишак, він поклікав на поміч двох товаришів і всі три стали закрадатися на другий поверх мешкання. Підішовши під двері, один з них наглим рухом отворив двері, а отвираючи їх, виняв револьвер та стрілив на першу особу, яку бачив в комнаті.

Була се жена мешканця дому. На гук стрілу, вона зірвалася з крісла, на котрому сиділа, і зараз впала на долівку. Полісмен, котрий стріляв, поглянувши і застогнав: „Боже, що я зробив."

Нещасну відставлено сейчас до шпиталя. Лікарі заявили, що куля застрягла в її правій лопатці, та що вона вийде. На поліції показалося, що в мешканню лікаря живуть на другім і третім поверсі льокатори, які літом нікуди не виїздять. Лікар, просячи поліцію, про них замовчав, і при поліційній нерозвазі став причиною випадку.

ЖЕРТВИ НЕОБЕРЕЖНОСТИ.

Олена Котавчак з Погулянки найшла ручну ґранату та дала її дітям на забавку. Діти почали ґранату розбирати, наслідком чого насупила експльозія: четверо дітей поранено.

ЕПІДЕМІЯ САМОВБИЙСТВ У БЕРЛІНІ.

Наслідком нечуваної дорожнечі у Берліні поширюються самовбивства. За один тиждень занотовано 42 випадки.

СМЕРТНІСТЬ У ЛЬВОВІ.

Протягом місяця мая уродилося у Львові 265 дітий, помер 329 осіб. Серед загальної суми померших виказує статистика 188 осіб римсько-католицького віроісповідання, 89 греко-католицького, 72 Жидів другий.

ЗРІСТ ПОЧТОВОЇ ЩАДНИЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖ.

Як показується з урядового звіту з продажі цертіфікатів ощадности, при помочи котрих можна ощаджувати гроші в почтових щадницях Злучених Держав, сей певний спосіб ощаджування гроша стає щораз більше популярний.

За перших шість місяцьі сего року продано сих цертіфікатів в цілях Злучених Державах на загальну суму 130 міліонів долярів.

Зріст популярности сього рода ощадження гроша вказує на те, що населенне Злучених Держав починає щораз більше цінити певність щодо ощадностий.

КАЦАП ХРУНЕМ.

Як нам доносить один читач, о. Антін Клапчинський, греко-католицький парох села Морохова, в сяніцькім повіті, про котрого згаджувалося в нашій статті під наголовком Ідилія на Лемківщині" яко одного з визначних хрунів, відомий здавна яко хрунь та погорджуваний загально серед населення яко лях-рман та панський підлизач. Родом він зі села Більча, перемишлянського повіту, а жонатий з Полькою, веде свій дім і опольськи. „Ідейно" він москофіл.

І В ЛОЖЦІ ВОДИ.

В місті Торинґтоні, в стейті Конектикаті, втопився дво-літний хлопчина Альфред Марінна. Хлопчина бавився коло жерела, в якому вода сягала двох стіп глибини; дитина скотилася в жерело та втопилася.

В МОСКВІ.

Популярність Тихона зростає. В Москві у однім монастирі прийшло до боротьби між приклонниками Тихона і приклонниками живої церкви.

На днях стверджено, що Беля Кун втік на Україну аеропляном. В Москві переводяться масові ревізії серед лівих комуністів, прихильників Б. Куна.

БУВШИЙ НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР МАЄ БУТИ БОЖЕВІЛЬНИЙ

В. Бер. Ріс, американський психольог, котрий вернув недавно з півріччної подорожи по Европі, розповідає про своє бачення з бувшим німецьким цісарем і Дорн, та упевнює, що сей зробив на нього враженнє божевільної людини: підчас довгої візити бувший кайзер говорив лишень про релігію та викликуванне духів, а його ум скакав з одного предмету на другий.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕСТАЛА ПЛАТИТИ ВІДШКОДОВАННЯ

ПАРИЖ, 13. серпня. — Уступивший німецький канцлер Куно послідним своїм урядовим актом заявив алянтам, що Німеччина перестає з днем 11. серпня платити всякі воєнні відшкодовання алянтам, себто всім без виїмку, а не лишень тим, які беруть участь в окупації німецьких провінцій над Реном.

За причину такого кроку подана неможливість плаченню. Каже нота Куна, що дальше плаченне відшкодовання мусілоби викликати повну руїну краю.

НОВИЙ КАБІНЕТ МІНІСТРІ В НІМЕЧЧИНІ ВЖЕ СКЛАДЕНИЙ

БЕРЛІН, 13. серпня. — Новий кабінет міністрів склався ось так: Канцлером став др. Ґустав Штреземан, член народної партії; міністром заграничних справ фон Берґен, член клерикальної партії та амбасадор Німеччини в Ватикані; міністром внутрішних справ Зольман, соціяліст; міністром окупованих країн Фукс, клерикал; міністром фінансів Ґільфердінґ, соціяліст; міністром народного господарства фон Равмер, член народної партії; міністром мирної відбудови та віцеканцлером Шміат, соціяліст; міністром праці Браун, клерикал; міністром судівництва Радбрух, соціяліст; міністром зелізниць Езер, демократ; міністром почт і телеґрафів Гісбертс, клерикал; міністром оборони др. Геснер, демократ; а міністром живности др. Ганс Люттер, демократ.

КРОВ ДАЛЬШЕ ЛЛЕТЬСЯ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 13. серпня. — З ріжних сторін Німеччини доносять далі про кроваві заворушення. Разом донесено нині про 40 нових жертв сих заворушень.

У Ґановері погибло підчас заворушень 20 людий, в Зайн 15, а 4 в Е-Ля-Шапель. В місті Гамбурґу проголошено воєнний стан. Весь рух в Берліні задержаний, а тепер грозять страйком робітники коло міських водопроводів. В кількох місцевостях комуністи напали на фабрики, пробуючи заняти їх в свою владу.

ФРАНЦУЗЬКА ВІДПОВІДЬ АНҐЛІЇ

ПАРИЖ, 13. серпня. — У своїй відповіди анґлійському урядови французький уряд підносить отверто, що він буде далі придержуватися своєї дотеперішньої політики супроти Німеччини.

Коли Анґлія, каже нота, потерпіла через сплачуванне довгів алянтів Америці, то сьому винна собі вона сама.

ВІДКЛИК НІМЕЦЬКОГО ЖІНОЦТВА ДО АМЕРИКАНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

БЕРЛІН, 13. серпня. — Німецькі жінки вислали до президента Злучених Держав відклик, в якому просять його відвернути від них нечесть, яка грозить тим жінкам, яких мужів французький уряд викинув з роботи.

СЛІДСТВО В СПРАВІ БЕРҐДОЛА

ЕБЕРБАХ, 13. серпня. — Німецький суд почав нині переслухувати поручника Г. Ґувера Грифта, його шофера Віктора Нелсона та князя Тагаріна, які разом мали змовитися пірвати силою американського дезертира Ґровера Клівленда Берґдола, увезти його з Німеччини та віддати його в руки американської влади. Як відомо, піднас нападу заговірників на Берґдола, сей оборонявся револьвером та вбив одного й покалічив другого напасника.

Американський Леґіон, котрий на думку Берґдола є моральним справцем нападу, заперечує, що він тут в причеті.

ІТАЛІЯ СХИЛЯЄТЬСЯ В СТОРОНУ АНҐЛІЇ

РИМ, 13. серпня. — Як видно зі заяв італійської преси, публична опінія Італії схиляється в справі репарацій в сторону Анґлії.

СІОНІСТИЧНИЙ КОНҐРЕС

КАРЛЬСБАД, Чехословаччина, 13. серпня. — На сіоністичнім конґресі виринула завзята боротьба над питанням, чи не-сіоніста можна допустити до роботи коло відбудовання жидівської батьківщини в Палестині. На конґресі слідно теж невдоволенне европейських сіоністів з переваги американських сіоністичних орґанізацій.

ЩЕ ОДНА АРМІЯ В РОСІЇ

РИҐА, 13. серпня. — Виконавний комітет совєтської федерації видав новий указ, на основі котрого заводиться кромі правильної армії ще якусь територіяльну армію, до котрої мають належати всі горожані.

Кождий горожанин має бути зобовязаний служити в війску вотири роки.

ЗАХОДИ БОЛЬШЕВИКІВ КОЛО ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЦЕРКВИ

МОСКВА, 13. серпня. — Щоби побороти зростаючу популярність патріярха Тихона, найвисша церковна рада постановила привернути назад „святіший синод" та злучити в ньому всі реформістські церковні групи.

ВЕЛИКА МОТОРОВА КАТАСТРОФА У ФРАНЦІЇ

ТАРБ, Франція, 13. серпня. — Підчас випадку з великим моторовим автомобілем, що случився в Ст. Совер, купелевім місті в Піренейських Горах, погибло 23 туристів.

КЕМАЛЬ ГОЛОВОЮ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

АНҐОРА, 13. серпня. — Національна Рада вибрала нині одноголосно своїм президентом Мустафу Кемаля Пашу.

ДРУКАРНЯ

УКР. НАР. СОЮЗА „СВОБОДА"

ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ НА ДРУКОВАННЄ ТІКЕТІВ, РОЗКИДОК, АФІШВ, ЧЛЕНСЬКИХ КНИЖОЧОК, СТАТУТІВ, КНИЖОК, КОВЕРТ І ЛИСТОВИХ ПАПЕРІВ ДЛЯ БРАТСТВ-ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ, ЧАСОПИСІВ І ВСЯКИХ ІНШИХ РИЧИН, ЩО ВХОДЯТЬ В СКЛАД ДРУКАРСЬКИХ РОБІТ.

РОБОТИ ВИКОНУЄМО ПО НАЙДЕШЕВШИХ ЦІНАХ І НА ЧАС.

ПРОСИТЬСЯ ВСІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА УДАВАТИСЯ ЗІ ВСЯКИМИ ЗАМОВЛЕННЯМИ ДО СВОЄЇ ВЛАСНОЇ ДРУКАРНІ НА АДРЕСУ:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Where copies are sent:

One year	$ 6.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	
One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Передплата число три місяці

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00
В Джерси Сіті і заграницею:	
На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

Money order should be issued payable to the order of the Publication Office.
Телефон „Свободи" 1806 Montgomery. Нов. Е. Н. Connect 1806 Montgomery.
Не зголошення реклями на відмовлюю.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІДІМ ЗА ВЛАСНИМ ЗРОСТОМ.

В учерашнім числі „Свободи" була поміщена табелька числа членів, зладжена після поодиноких місцевостий. Наші читачі уже певно мали час приглянутися сій табелці, зладженій головним фінансовим секретарем Українського Народного Союза. Вона певно відкрила декілька цікавих фактів нашим читачам. Треба їх підняти до загального відома, як справу, якою повинні цікавитися всі, кому лежить на серцю добро нашої організації.

Наперед кидається в очи зріст нашої організації. За чотири місяці, які проминули від часу проголошення першої подібної табельки, число членів збільшилося на майже півтора тисяча. Колиб лише під увагу самих тільки членів та дітий, що нинішніми, себто не відчисляючи від них померших та відпавших, то число членів Українського Народного Союза зросло за місяці март, квітень, май і червень на 971 дозрілих та 681-дітий, себто на 1,652. Се без сумніву гарний зріст, коли взяти під увагу те, що нова іміграція з краю майже не приходить.

Ще краще представляється справа, коли взяти під увагу факт, який не поданий на табелці, а саме, що в марті прибуло членів на 119, в квітни на 205, в маю на 308, а в червни на 339, а дітий: в марті на 133, в квітни на 158, в маю на 175, в червни на 215. Значить, зріст Українського Народного Союза поступає добре й під зглядом, що кождого місяця число ново приступивших розмірно зростає.

Порівнуючи число членів у поодиноких громадах, побачимо, що всі вони на загал зросли числом членів. Правда, одні зросли менче, як другі, і се зараз відбилося на їх становище в армії Українського Народного Союза: декотрі з них не вдержалися на сьому становищи, на якому вони були попереднього разу. Зате другі громади поступили значно вперед. Такою громадою є Скрентон, яка з 16-ого місця, на якому вона була 4 місяці тому, піднялася на 14-е місце, випереджуючи Янгстаун та Форд Сіті. Таку саму метність проявила громада Бейон, Ню Джерзі, котра з 24-ого місця 4 місяці тому піднялася на 21-е місце, випереджуючи Гемтрамк, Мекаду та Карретерт; далі Честер, Па., котре з 26-ого місця вибилося на 23-е; Іст Янгстаун, Огайо, що з 30-ого вибилося на 28-е, зорганізувавши 20 нових членів, і т. д.

Вартаби приглянутися кождій з тих згаданих місцевостий та постаратися найти причини зросту там членства Українського Народного Союза. На жаль докладних даних про се покищо ще нема. Однак, такою причиною зросту членів в сій або другій місцевости є краще розуміние ваги організації серед української громади, а се знов звичайно поширило два-три метькі члени Українського Народного Союза. На таких метких членах спочиває сила всякої організації, спочиває теж сила Українського Народного Союза. Часто, про їх заслуги довідуємося аж при нагоді їх смертий, хоча частенько житте такої людини се справдішна історія деякої цілої української кольонії.

Нашим Українського Народного Союза, як се видно з табельки, розумієть своє завдання тараз. Однак, вони не можуть тепер сісти зі заложеними руками. Перед кождим членом лежить велике завдання. Кождий має вважатися не лишень членом, але й організатором. Не лишень рядовиком простим, але й наборовим офіцером, який має збирати в кадри карних народних борців, згуртовників з Українській Народний Союз, нових членів. Робота кождого з нас члена Українського Народного Союза для нашої загальної користи, для Українського Народного Союза, скінчиться хиба тоді, як вся українська іміграція буде вже зорганізована в нашу організацію. Се наш ідеал, до якого ми мусимо стреміти.

АНГЛІЯ ПОКАЗУЄ КАРТИ.

Проголошенне всему світови всеї кореспонденції межи англійським та французьким урядом, як се зробив сими днями англійський уряд, само собою факт великої світової ваги.

Через таке проголошенне англійський уряд дає до зрозуміння не лишень Франції, але й всему світови, що непорозуміння межи колишніми повними союзниками дійшло вже так далеко, що вони стали на розпорожу, яке не знає спільної дорги, що правда, відносини межи Англією та Францією від самого французького мира не були найліпші, бо кождий край шукає другої ціли, але на зовні оба краї старалися ще вдавати, що вони не посварилися так, щоби помирене було неможливе. Аж тепер Англія своїм оголошенем своєї кореспонденції з Францією показує, що вона вважає дальше французьку політику за причину для отвертого зірвання відносин з нею. Так як посварених подругів можнаби ще годити, поки один з них не оголосить любовних листів другої сторони, так відай і з державами: оголошенне кореспонденції вказує на неможливість до повороту до старих відносин.

Ані Англія ані Франція сього не кажуть, але й одна й друга се добре розуміє, що Англія шукає собі тепер союзників не в Франції та її приятелях, але поза нею, серед її противників та її ворогів. Оголошенне кореспонденції се явне, хоча мовчаливе, визнанне сього, що проти Франції та її льокаїв у мадьярщині та польських строях зявиться новий державний союз, зорганізований довкола Англії.

НА ДВА ФРОНТИ.

Ні одне питання в нас не є таке дражливе як земельне. Ні одне не є таким добрим полем для попису всяким дурисвітам. На сім місци хочу представити бодай в головних рисах, як це питання розуміємо ми і як на нашу думку слід його розвязати.

На три точки маємо головно звернути увагу. По перше — як треба розвязати в нас земельну справу? По друге — чи для цього повинно селянство єднатися в осібну селянську партію, чи йти в підсусідки до інших? По третє — яким шляхом треба йти до рішення аграрної справи?

Як відомо три пяті землі в нашім краю (говорю тут про Галичину) є в руках селянства. Решта належить до великої поміщицтва. З селянських господарств знова переважаюча більшість це лише економічне нашів самостійні господарства, які ліза низької видатности хліборобської праці і скупости земледаліц, мусять деінде доповнювати свої доходи. Спільна в сій селянській маси потреба — розширити свій земледаліц. Збільшити його так, щоби в селянських руках знайшлося... о дві пяті части земля більше, як тепер — ось в двох словах програма земельної реформи, так, як ми її розуміємо і як того вимагають і соціяльні національні інтереси нашого селянства.

Все це здавалось би дуже проречисто, але не є воно таким. Бо з права і з права виступають „приятелі" селянства, силкуючись накинути йому власну програму. Про спільність інтересів „малого і великого рільника" — переконують нас „Слово Польске" і Газ. Варшав." кличучи, хлопські партії до Хієни. Про спільність інтересів сільського „працюючого люду" і міського пролетаріяту — переконують отверті і замасковані большевики, кличучи селян під прапор комунізму або соціялізму.

Про чарівників з права нема що тут розводитися. Їх дурисвітство аж бє в очі і немає жадного успіху серед нас. Інакше стоїть справа з демагогами з ліва. Тому варта присвятити їм троха уваги.

Сі демагоги кажуть, що єдиний ратунок селянства в соціялізмі, що воно мусить йти з „партією пролетаріяту" (думається: під її командою) та що головне завдання селянства не боротьба не тільки з магнатерією, а й з т. зв. куркулями, „селянами-дуками". Спершу запитаємося в самих соціялістів, чи вони дійсно вважають, що є повна згідність інтересів у села з містом, у селянина з робітником? Ось що пише про це О. Бауер: Давнійше селянин шукав в робітнику союзника проти капіталу, що вищив їх обох, але „з середини 90 років намічується нові тенденції розвою... (в хліборобстві). Інтенсіфікація селянської господарки улекшується завдяки зросту цін на збіже на світовім ринку і через зріст цін на худобу, молоко і ярину, завдяки розвитку міст і промислових центрів. А коли при збільшений урожайности зростуть і ціни, то не є вже таким страшним тягарем гіпотека. Дихвам вигнала з села рейфайзенїка. Торговлю знищила по части кооперація... На біржу вже селянин кож не нарікає, від коли вона нотує ростучі ціни. Антікапіталістичний настрій селянства зник... Воно стремить скоро-вними митами затримати високі ціни... Воно виступає як самостійна й певна себе кляса і вчиться дивитися на пролетаріяк як на свойог головного ворога".

Хто пригадує собі боротьбу села за високі мита на збіже ще за монархії, той признасть, що Бауер має рацію та що стверджені ним нові лінії селянської політики далися відчувати, хоч і не так гостро, як де інде, так само і в Галичині.

„Війна — пише Бауер далі — прискорює цей розвиток. Вона звільнює селянина від гіпотек. Селянин збиває значні капітали... Рівночасно бореться він... проти накинутого йому в інтересі міських споживачів державного господарювання його продуктами".

Лінії пролетарської і селянської політики чим далі, то більше розходяться...

Те саме стверджує і К. Каутский: „В західній Европі — пише він, — де феодалізм знищено, створилася велика пропасть між консервативно настроєним селянством і революційно настроєним міським робітником. Ця пропасть поглиблюється ще більше завдяки тому, що селянство — це продавець, а робітник — покупець середніх поживи, та що перше воюється на предмети поживи; це викликало вже нераз завзяту боротьбу між ними".

Але припустім, що соціялісти згущують барви; що „сей антагонізм села і міста не такий острий (і дійсно в краях, де ще панує феодалізм, цей антагонізм не заважає навіть часовому селянсько-робітничому союзови) — але всеж в однім наші соціялістичні авторітети мають рацію: — про повну згідність інтересів села і міста, отже про ідентичність їх політики твердити не можна. Цеї згідности нема.

Та хай буде як буде! Чи мають рацію соціялісти тоді, коли їхають високі, а другий — низькі (в наукових книжках) пишуть про антагонізм між селом і містом — чи тоді, коли (в агітаційних брошурах) пишуть про повну гармонію між пролетаріятом і селянством, — поглянемо, що нового вони пропонують опріч того, чого жадаємо й ми для розвязання земельної справи? Опріч „чорного переділу?" — Те, чого домагаються соціялісти для розвязання аграрної справи, (і чим вони ріжняться від нас) є колективізація сільської господарки — як ціль, розбиття села на два ворожі табори („куркулів" і „незаможних") і захоплення державної влади пролетаріятом — як засоби.

Подивіся спершу, чи клич колективізму дійсно може зєднати селянські маси з соціялдемократією? Чи соціялізм є ідеалом селянства? Так! — кажуть соціялістичні демагоги, — бо селянин — бідак „так само тяжко працює на себе" так само „використовують його сільські богачі — дуки, як фабриканти робітника, для них отже одна спільна дорога" і пр.

Так пишеться в агітаційних свистках. Але в наукових і офіційних публікацях, соціялістів знову цілком інше!

Той самий Бауер говорячи про політику соціялістичного московського уряду пише: „Закордонна політика совітського уряду не дасться вивести зі способу думання мужика! Радикальне законодавство совєтських республики про шлюбне право, про церковні відносини, про право спадкове з певністю невідповідає поглядам селянства". Не відповідає цим поглядам і соціяльна політика соціялізму. Ось що читаємо в Каутського: „Селяни — це фанатики дрібної продукції", „пролетаріят волітиме велику продукцію в хліборобстві і власне через це йому все грозитиме небезпека конфлікту з селянством. Все це незвичайно у труднює соціялістам яке будь порозуміння з селянами, хоч і не виключає можливости його осягнути".

Отже „небезпеку конфлікту" з селянством на грунті вирожости цего останнього до соціялізму стверджує соціяліст Каутскі.

Чи ця антісоціялістичність села відносити тільки до „куркулів" Ні! відповідає Каутскі, — навіть до сільських пролетарів! „В селі читаємо в „вільно" — клясова боротьба пролетаріяту не пошіренно так інтензивно, як в місті. Численність пролетаріяту збільшується там не так різко і стремління там набути дрібний варстат праці для протетара (щож щойно для селянина власника, хочби й „бідака?" — ДД.) не є вже таке безглузде і безнадійне як в індустрії. Його боротьба з великою власністю скерована на селі не стільки до усуспільнення землеволодіння, скільки до нового розділу його, отже до розширення і зміцнення приватної власности на землю, а не до заміни її суспільною". Дальше той самий автор стверджує, що ще й тепер „многі наймити" на селі є „фанатиками приватної земельної власности", та що „їх мрією є самим стати дрібними власниками". Про ненависть селянина до великої господарки на селі, панської, чи комуністичної, бо на обох він чується наймитом — говорить також ніхто інший, як Ленін.

Так одноозгідно свідчать про буржуазною власницьку психіку селянства три кити соціялізму та, де ходить не о дешеву агітацію, а о вияснення справи своїм людям. Тоді вони признають, що аграрна програма селянина це поділ землі, а не соціялізація.

А може це все не відноситься до нашого галицького селянства? На жаль соціялістам — відповість. Галицький соціялдемократ, потім ленінець, потім знов соціялдемократ В. Левинський стверджує то само: Зазначивши, що „коло 430 тисячів дрібних господарств засуджено на доповнювання своїх доходів заробкованням в чужих господарствах, рільничих, або заробковою еміграцією" автор всеж таки з жалем зазначує, що й ці пролетарі — антікомуністи. „Одначе — пише він — власть землі для цілого світогляду і психольоґії мужика могутня! Він встаючи й лягаючи, одним жне бажанням — придбати по змозі більше земелі".

Не інакша селянська психіка і на Вел. Україні. В одним офіціяльним документі читаємо: „Серед населення України 90% представляє селянство, де навіть комнезаможники не переживли ще індівідуалістичних навичок і власницьких забобонів". Комуніст Мархлевскі пише про трудове селянство, що: „Очевидно його не можна притягнути на сторону комуністичної форми господарства", та що „думка про притягнення шляхом агітації всего селянства до ідей пролетарської революції є ілюзією. На думку „Комуниста" за кулацтвом ідейно іде і певна верства „бідноти" і велика частина середнього селянства „якому успіхи кулацтва не дають спати". А Троцький стверджує навіть, що в „банди" (повстанців проти російської влади — Д. Д.) йде на Україні сила й бідної сільської молоді!" Соціялісти називають власницькі переконання нашого селянства „ілюзіями" і „забобонами". Це мусять бути ілюзії особлившого характеру, якщо вони ведуть людий в „банди" і на смерть.

Отже Бауер і Каутскі, Ленін і Левинський, Мархлевський і Троцький — всі вони одноголосно стверджують, що як пятьдесять літ тому, так і тепер, перед революцією і по ній, „куркулі" і „бідаки" — всі вони стремлять не до усуспільнення земельної власности! Про це вони не хочуть і чути. Вони живуть лише „ілюзіями" власного кусника землі, і віддають за нього в потребі душу і тіло.

Всі селяни є люди праці і одночасно властителями свого варстату і його витворів. Всі вони перенятні тими самими ідеями: господарського індівідуалізму і безоглядного права розпорядкати продуктами своєї праці „Гуртове-чортове" — се пословицу спільна їм всім. Ціла ріжниця, що один сидить на малім загоні, другий на більшім. Один має більше худоби, другий менше. Один має більше на продаж, другий менше. Між ними може істнувати дрібна заздрість, але нічого понад це. В кождім разі не такий антагонізм, який ділить „малого" від „великого рільника".

Так само, як американський робітник, що має свій клюбовий льокаль і убирається як мілонер є такий самий пролетар, як італійський фліса; так само як Ракефелер є такий самий капіталіст, як той, якому минулий рік не приніс ніякого зиску, так само і той мужик що сидить на пятьох і той що сидить на пів моргу — належить до одної селянської кляси, з одними „ілюзіями", одними „забобонами" і одними ворогами.

Але може удасться розбити цю клясу на дві, зробити з „бідаків" ту підойму, яка знищилаб „буржуазний уклад села, переоблюючи його в колективістичне на minute?

Того хочуть соціялісти. Подивімся, чи се можливе.

Оден з уже названих тут провідників соціялізму пише з приводу роблено в Росії досвіду розбити селян на два табори: „в Росії сільська біднота була не досить численна, не досить відсепарована, не досить інтелектуальна, морально і організаційно розвинена, посідала за мало ініціятиви, щоб могла запанувати над селом і перекинути до гори ногами його земельний уклад. Те що стверджує Бауер a priori, стверджує Ленін a posteriori. Він показує, чому мобілізація бідноти і насильне вивлащення „середняка" відочого не допровадило. Так само ціла совітська преса твердить ad nauseam, що спроба оперпнуться на „незаможних" для запровадження соціялізму в селі скінчилася цілковитою невдачею. По роках експериментів в селі разом з негом привернено нетикальність приватної власности, залишено дику парцеляцію „куркулів", закріплено маєтковну первність, дозволено аренду і найманну працю, а „комнезаміз" позбавлено всякої опіки, віддаючи їх на поталу „куркуля", поручаючи їм займатися... „взаємною помічю" в боротьбі з „хозяйственним мужичком", єдиною тепер надією соціялістичного уряду! Так само невдачно, як спроба розколоти село, скінчилися й всі спроби сов. уряду впровадити насильно колективістичну господарку в хліборобстве. По роках кривавого експерименту (запровадження „колхозів" і „совхозів"), все скінчилося крахом „через кольосальну перевагу дрібної буржуазії". „Не зважаючи на свою вищість, велика хліборобська продукція не поглинула дрібної. Тут не спостерігаємо процесу властивого індустрої.

Одинокими послідком насильної комунізації села було „створення середняцької України, вирівнаної під одну господарську нитку;" до створення села „не розколотого, але злитого в одну масу пильних господарів, які тримають єдиний фронт проти пролетарської диктатури". „Клясові суперечности в селі згладилися; „Дві скрайні групи, „кулаки" і сільські пролетарі постепенно „сходять на нет". В селі росте свідомість спільности й однакости інтересів всіх членів сільської громади... Створюється грунт для клясової солідарности селянств".

Отже „буржуазна" дума селянина переможла! Ні комунізація, ні розколення села не вдалися. Село лишилося з своїм приватновласницьким неладом і з індівідуалістичною психикою.

Показалося, таким чином, що ціла комуністична політика Совітів на селі була лиш демагогією. А коли так; коли самі комуністи відмовились від своєї програми і поставили ставку — так як колись Столипін — на „середняка", то виникає питання: На щож властиво представляли вони всіх несоціялістів вограми селянства, коли кождий селянський уряд міг доконати того самого на селі, що доконали большевики? На що твердили, що селянський ратунок в соціялізмі і в єдові з соціялістичною партією?

Не для чого іншого, як для захоплення в свої руки (при помочі селянства) державного апарату і для політичного панування над селом.

Д. Д.

ЩО МИ НА СЕ?

Хоч в Польщі живе більше 30% не поляків, то польський уряд звертає на це мало уваги й рахує Польську Республіку чисто національною польською. Все-ж таки кожний новий уряд, хоч явно хоч затаємно, ставить собі на порозі своєї діяльности питання: що на це „меншости"? Це питання у нас ясне, без огляду на те, який в Польщі уряд, але життя ставить його мимоволі кожний раз і перед нами, коли вже надто богато говориться про всякі зміни „курсу". Колиб поляки тверезіше дивились на свої справи, то їм нічого булоб нас про це питати, та й відповіди наші на поставлене питання не багато може ріжнилисьби. На жаль Поляки ще й досі не поставили перед собою ясно справи свого завтра, а живуть минулим і сьогоднішнім.

В Польщі рідко бувають хвилі затиші, коли то забуваються всякі страхи, внутрішні сварки і прощаються всім Полякам гріхи, яких хто небудь з них колись допустився. Тоді теж чуємо один голос всіх Поляків: ми і ми; ми силою свого оружжа, ми своїм добрим вовнром, ми своїм патріотичним громадянством розбили окови, в яких був закутий білий орел і т. д. А далі — то подумав би хто з їх слів, що колиб не Польща, то тепер мабуть і світ не істнував би. Але це бувають такі маленькі хвилини, що проходять зовсім непомітно. Колиж начинається чисто животний спір за істнування, а ще краще за владу польських окремих кляс чи навіть ріжних груп одної й тоїж кляси, то виходить на яв правда, яку конфіскується в українських часописах, а яку не трудно доглянути в часописах польських. Польща повстала і поширилась як тактичний вплив політики всіх, хто має інтерес тут і далі на сході. Найбільше основ казати, що Польща для неї повстала, має польська пануюча буржуазна кляса. Суперечки в звязку з останнім польським урядом виказують все убожество Польщі в нутрі і за кордоном.

Не говоримо вже про обкидування себе болотом дотепешніх державних мужів Польщі, де один одному закидує вислуговування чужим заборчим урядам. Поминімо і ті фрази, які стрічаємо так часто на сторінках польських часописів: що Польща повстала чудом, що колиб на місци Бонар Ло був Ллойд Джордж, а на місци Мусоліні Нітті і т. д. то Польща не осягнулаб на сході тих границь, які тепер має; що Падерецький виграв Польщу в Білім Домі на фортепяні, що побіда (цуд) над Вислою це діло французького генерала Вейгана і т. д. Але поглянімо, як „Курер Поранни" освітлює, як пануюча польська кляса дивилась колись на мету війни, яку провадила Польща з большевиками. „Курер" пише: „через три роки російсько-польської війни скільки-ж то разів правиця зміняла означення цілей тої війни. Спочатку ми мали обовязок битися з большевиками як з табором суспільним. Польща мала бути продовженнем крил Колчака чи Денікіна. Потім польські груди мали бути кільчатим дротом, що відгороджував би Европу від комуністичної зарази. Миру ми не мали заключувати аж поки не вигасне зараза. Потім можна було нам побити большевиків, але не вільно було забезпечитися від небезпеки зі Сходу і розділити Росію на її природні, національні території. Не вільно було нам висувати наших східних границь надто далеко на схід, щоби не зменшувати російської імперії. Не вільно нам було вмішуватися до підтримки й скріплювання незалежности балтійських держав. Всі ті вказівки мали завсігди одне й те саме джерело: вгадування влучне, або дурне, побажань заграниці". А тепер ці пани при владі.

Омсля Курер зазначує, що в дійсности так не було, і колиб польська політика йшла по їх зигзаках, то Польща булаб війну програла. Але коли поглянемо на самі події, то побачимо, що воєнна політика Польщі йшла іменно по лінії цих зигзаків. Тоді Польща не мала своєї власної лінії і була сліпим орудлям в руках навіть не Антанти як цілого, а окремих її складових частин. т. є. Франції, Англії й ин. Иначе й бути не могло, бо як то кажуть: чий хліб їси в того дудку грай.

Тепер Польща в спокою повинна би тверезо поглянути в минуле і на майбутнє вийти дійсно з під чужих впливів; повинна свою політику будувати не для Польщі, як штучного твору для захисту чужих інтересів, а для Польщі, що вирвавшись першою з ярма, повинна заняти поважне становище серед народів, які остались в неволі.

Але Польща забулася. Вона не хоче розуміти духу часу. Польща не дивиться вперід, а викопує з історичних гробів свою шляхецьку буту й хоче повернути собі давний блеск — без змісту. Ні один польський уряд досі не мав навіть доброї волі над цим поважно призадуматись.

Оріх.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ ЩО

в Краснодарі, полудневій Росії, викрились докази проти генерала Денікіна, його контрреволюційної роботи а також лиш і стратегіку т. зв. Червоної Армії. Згадані документи незвичайної вартости. Вони проясняють історичний момент, коли то все російське населенне проживало кільканайцять місяців боротьбу, яка вкінци лише зорганізована і більш енерґічна черговена армія покотила біле сторонництво. Чи знаєте Ви, що найдобірніший і найбільш цінний турецький тютюн є в папірках Мюред.

Нова книжка.

ЖИДИ І НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Написав Михайло Тимофіїв.

Книжка обіймає 66 сторін 8-ки, видана у Відні, накладом видавництва Йоганбор. Ціна 40 центів, з пересилкою 45 центів.

Можна дістати в книгарні „Свободи".

ТУРЕЦЬКИЙ тютюн має запах і арому, і є найліпший та найдорожший тютюн на цигаретки.

МЮРЕДС є роблені з найліпшого 100% турецького тютюну який росте на Сході. І тому МЮРЕДС мають свою вартість.

Коли бажаєте правдивого вдоволення в курению, куріть МЮРЕД, найславнійші цигаретки у світі.

Порівнайте МЮРЕД з якою небудь іншою цигареткою у світі.

Витворці найлучшого сорта турецьких та єгипетських цигаретка у світі

Anargyros

BOXES of 10 or 20

MURAD
THE TURKISH CIGARETTE

Клим Поліщук.

„ТРІВОГА"

(З днів Галицького терпіння).

II.

... Тоді, як вогнем червоним запалали костоли й палаци, усім стало ясно, що то й є тривога... Тіни в полях заворушилися й заходили велетенськими привидами і при світлі червоних пожеж, богато людей бачило їх, як вони тихо і беззвичко танцювали „запоріжського козака"...

Бачили й говорили:

— Прийде хтось такий, як Хмельницький...

— Прийде! Мусить прийти, бо той Іван із Дуклі, що в місті на Бернандинському пляцу

І в той час, нагло й несподівано, кажуть, прахом пав... вано, щось могутнє з боку Збруча загомоніло.

Слухали того гомону і вznавали гук гармат дріжучий. Крилатим птахом із села в село летіла дивна звістка:

— Йде!...

Ніхто непитався про те, хто він такий, що відважився, бо й так усі знали:

Великий!...

Инакше, хто-ж він міг би бути, щоб так сміливо збудив таку нечувану тривогу?

Що не день, так нові вісти:

„Цілий полк чужинців у Сереті 'витопив"...

„Сто палаців димом задимилось"...

„Усі шляхи загородив собою"...

„До міста самого добирається"...

Банди!... Банди!... — кричало все, що було вороже.

І пішло на села чужинецьке військо — як день, так і ніч, нагнана війну яку. Стогном й криком нболючим стрінули села сваволну навалу. Не пригадували собі такого, від коли світа й сонця. Скільки-то сліз і крови під ноги чужинецького жовніра тоді пролилося, але ніхто себе незрадив і ніхто гріха не взяв на господарську душу...

Терпіли всі, як одне тіло і душа одна, бо на що-ж тобі тривога та здалася. Вірили, що той, хто посіяв її, ось-ось, як сокіл буйний прилетить і гайвороння хиже роздовбає...

Вірив у того Великого старий Роман Трач, коли о півночі схопили його і стали місити ногами, допитуючись за сина. Біль терпів і правду казав:

Пан Біг один знає...

— Кламіеш, каванє!... — кричали дико і люто; товкли ногами в старечі груди, десь наче серце хотіли витворити з них.

І тільки тоді, коли він уже майже нічого нечув і не бачив, на дворі знявся крик якийсь і під самим порогом пять жовнірів крівавим трупом лягло. Заломавши руки, стара Трачиха по селу бігала та людей скликала:

— Така напасть! Така напасть!...

Спішилися господарі, щоб побачити.

— Слава Богу! — Зітхнули: — Він із нами!...

Не чекаючи ранку, закопали жовнірів, щоб не слідуване було нікого, а самі наче води в рот набрали.

— Він скаже, хто промовить слово! — почувся з пітьми дивний голос і господарі з холодним жахом пізнали в нім голос Петра.

Кинулися в той бік, звідки чувся він, а там тільки велитенська тінь затанцювала...

Перехристилися й пішли до дому, наче ні було нічого...

А на другий день село криком кричало: знову прийшли жовніри і знову про Петар питалися!... питалися не в одного тільки старого Романа, але й цієї громади, та ніхто нічого не міг сказати, тільки всім дуже дивно було:

— Чому саме шукають його, коли, може, він вже на тім світі?!...

... Та від того нікому небуло лекше...

(Дальше буде).

ВІДСВІЖУЮЧЕ СПАННЯ

є пожаданим даром. Відпочається Бордена Молока Ріднім трошки пригрітого перед спанням, як побудителя спокійного і нормального спочинку.

ЗАМОВЛЯЙТЕ МАСЛО І ЯЙЦЯ У ДОСТАВЦЯ МОЛОКА БОРДЕНА

BORDEN'S
Farm Products Co. Inc.
Telephone BERGEN 1127

83 Grand St., Jersey City, N. J.

НОВИНА.

НОВА КНИЖКА ПРИЙШЛА ЗІ ЛЬВОВА

під заголовком

ПРИХМУРЕНИМ ОКОМ

Се збірка 22 веселі оповідання звісного і талановитого українського письменника Осипа Маковея.

Ціна всего 50 центів, з пересилкою 55 центів.

Хто хоче дістати, нехай замовляє зараз, бо Товариство Українських Інвалідів, яке видало сю книжку на свій дохід, прислало до Америки тільки мале число примірників.

Замовлення посилати до

"SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

„ДЕЗЕРТИРИ"

„Громадський Голос" (ч. 20) подає таку, сильно поконфіскувану польським прокуратором статтю:

„Рівнобіжно в процесами, що велися по польських цивільних карних судах проти українських громадян, які чинно виступили в боротьбі за свободу рідного люду, у військових польських судах пересунулося много десятків синів нашого народу, суджених за дезертцію з польського війска. Вміняли їм у вину, що добровільно не хотіли затягатися в ряди тих, з якими недавно зводили бої.

Польська влада в часі, коли ще не мала признаних суверенних прав над нашою країною примусом гонила до бранки наших людей і то у великій части таких, що служили в Українській Галицькій Армії, складали там присягу на військові артикули. Без найменших скрупулів змушувано ломити сю присягу, складати нову.

Сього не могла вирозуміти польська влада і в тім бачиш ту тяжку трагедію, яку переживав наш стрілець. До 14. квітня с. р. годі взагалі говорити про якусь дезерцію відносно українських громадян нашого краю. Війскова повинність являється одною з головних признак суверенности а про таку не могла говорити до сього часу польська влада.

Переступу дезерції може допуститися тільки той, що має законний обовязок військової служби, або коли сам як доброволець до війска зголосився, та зложив війскову присягу. Платаємо польську владу, чи з чисто правного становища такий обовязок Українців у Східній Галичині істнував? Коли ні, то чи може бути мова про якусь дезерцію. Та нажаль діяльність нацкіша, за тюремними кратами польських військових судів сидить дуже много Українців „дезертирів", які ожидають волі, з яким прийшлося немало тяжких хвиль пережити. Міністерство військових справ рішило розпорядками між іншими і число 9090/I/IV здержало обовязуючу силу тимчасового польського військового закона з 27. X. 1918 р. В з. д. 12 на терені Східної Галичини відносно Українців. Польські військові суди з тих розпоряджень собі нічого не робили.

Знаменні є мотиви одного вироку польського військового суду, Д. О. К. VI у Львові у справі Вр. 164/22, де судця Штампфель, між иншим засуджуючи дезертира Михайла Газду, каже: „З уваги на те, що хотяй влада видала зарядження з покликанням законом 6 обовязку військової служби не згідне, то і провадили вислухання свідків суду. На думку суду обвинувачений після тимчасового закона про військову службу мав обовязаний до військової служби без огляду на то, чи був мовним денним зарібником чи функціонером". „Коли Міністерство Військових Справ видало постанови відносно бранки горожан української народности у Східній Галичині, то ті постанови яко суперечні зі законом не можуть вязати суд і т. д."

Як видно з сього лишні суди домагають у відношенню до Українців не тільки міжнародні зобовязання, але польський суди зі „Східної Малопольщі" кажуть собі зі заряджень Варшави, який анархістичний нарід, як Поляки, не може довго вдержати держави.

Если коли небудь

Потрібуєте афідевіти для родини.

Хочете купити шифкарту.

Маєте до вирішення нотаріяльні справи або хочете продати маєток в краю.

Хочете зложити гроші на процент.

Все з довірєм удавайтеся до

BOSAK STATE BANK, SCRANTON, PA.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЮКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

ДРУГИЙ ТОМ.

(35)

Одного гарного зимового дня Іван Беренд одержав лист від президента угорської академії наук, в якім його повідомляли, що природнича і математична секція запропонувала на останніх генеральних зборах вибрати його членом кореспондентом названої секції.

В другім листі секретар академії закликав його яко обраного членом академії поспішити дати санкцію цьому вибору вступним викладом згідно статутам. Ці повідомлення здивували Івана.

Звідки я прихожу до цього ушанования. За ціле моє житте я не написав до жадної наукової, а навіть до ненаукової, часописі. Я не спорідненний ані близько ані далеко з жадним членом академії. Я і не магнат. На політичнім бойовищу я не грав ніколи жадної ролі. Отже звідки маю я реноме, за яким мене вибирають членом наукового товариства? Може чули щось про мою хемічну лябораторію? Тоді треба будоб приняти вченим і вибрати членом академії кождого директора копальні, кождого директора фабрики машин, бо вони мають стільки-ж знання у фізиці і механіці як я!

Відзначенне тимчасом він мусить приняти. Може країна не требує зібрати всіх людей, які вчились трохи більше ніж инші, щоб імпонувати масою їх. Іван подякував за вибір і написав секретарю, що він зявиться з своїм вступним викладом в Пешті до обігу зазначеного в статутах року.

Тоді він пильно занявся цією справою і вишукав тему для своєї вступної розправи.

Це був опис мікроскопічних кристазій до студій яких його спонукало спостереження артезійного колодязя і які він систематизував протягом десятьлітніх студій. До пізньої осени він спорядкував свої записки про цей предмет.

Його розправа друкований аркуш завбільшки викликала справжню сензацію всюди, де займаються такими річами; але правда також, що протягом канонічної години академічного викладу (такий виклад згідно статутам не повинен тревати більше години) ніколи ще не позіхали так багато, як на викладі Івана про мікроскопічні кристазеї — згідно правді ми мусимо додати, що за цю розправу, надруковану в журналі академії, Іван дістав пунктуально свій гонорар в сумі двадцяти гульденів австрійської валюти.

Але це не належить до роману.

По викладі абат Самуель перший привітав неофіта, стиснув його руку і похвалив його „високо інтересну розправу".

„Він також вчений. Як не був би він вченим!

Раптом Івану стало все ясно.

Тепер він зрозумів, кому він завдячує тим, що його вибрали членом академії.

Тут його винаходець і тайний добродій. Він завдячує свій вибір абату Самуелю. І це добре. Невеличкі подарунки зміцняють приязнь.

Іван мусів пробути ще декілько днів в Пешті; він мав тут полагодити деякі справи. Тимчасом часописі принесли обовязкові справоздання про його академічний виклад. Найбільш милосердно трактував його журнал, який повідомляв, що він дуже грунтовно викладав „про вульканічне походженне крапельника".

Але Іван потішав себе тим, що тут в краю ніхто не читає цих рефератів, а закордоном їх не розуміють, бо вони написані по угорськи.

Всеж їх хтось прочитав.

Одного дня, коли Іван готувався їхати до дому, він дістав від графині Тойделінди Бондаварі запрошенне на соаре, яке мало відбутися три дні пізніше.

Ага! ще одна подяка, подумав Іван собі; добре, що вона не прийшла раніше.

Він зараз-же сів, щоб відповісти на запрошенне; він дякував найчемнійше за визначенне і подав причину, чо не рішкаджай йому скористати з ним. Він мусить завтра відїхати, він вже зібрався, має дома пильні справи і т. д.

Раніше ніж він встиг запечатати лист приїзов відвідати його абат Самуель.

Іван висловив свою велику радість з приводу несподіваної чести бачити у себе цього визначного чоловіка.

„Я не міг не відвідати вас, поки ви в Пешті. Я роблю це не лише з обовязку, відповідаючи на ваші приязні відвідини в Бондаварі, але я почуваю справжній потяг висловити такому визначному молодому вченому, як дуже мене тішить зазнайомитися з ним."

Іван охоче відповіби, що він ані визначний, ані молодий, ані вчений; але він промовчав.

„Я сподіваюся, що ми ще довго мати-мемо вас в столиці", продовжував абат, сідаючи на софу до Івана.

„Я лишаюся тут можливо короткий час", відповів Іван сухо, „завтра я мушу їхати до дому."

„З цього нічого не вийде! Ми не пустимо вас знов так легко звідси. Оскільки я знаю, ви запрошені також на найблище соаре графині Тойделінди."

„Мені шкода, що я мушу позбавити себе цеї приємности. Я маю пильні справи, які кличуть мене додому."

„Я прошу вас, говоріть щиро! Не називайте це приємністю, але признайтесь краще, що ви тікаєте від цеї забави, бо ви вже наперед нудитеся."

„Коли вам правда подобається краще, то я признаюся, що це так і є. Соаре якої будь графині для мене найбільш невиносимо нудною забавою."

„Але це і не є звичайні соаре з виключним товариством, в якім чужа людина не почуває себе добре. Тут ми маємо щось цілком нове. Графиня Тойделінда відкрила свої сальони для верхів духа і елеганції. Там сходяться міродатні політики з стовпами мистецтва, науки і поезії. Справжні верхи товариства! Аристократія роду, краси і духа!"

Іван неймовірно похитав головою.

„А що роблять ці ріжноманітні люде в сальоні?"

На це священик сплющив трохи очі і почесав ніс.

„Поки вони зазнайомляться з собою, де родуються трохи туго. Ніхто не знає, про що кождий може почати розмову, коли ці сходиться з людиною, уродженою під цілком иншою звіздою, на щастя є посередник, який може зєднати найбільш пестре товариство, це дух. Де зібрані разом самі богаті духом люде, там неможливо, щоб товариство не злилося. Треба лише уміти почати. Це також легко зробити. Перший початок дало мистецтво, запрошені мистці і ділетанти з вищих кол уряджують концерти, роблять невеликі вистави, один грає на скрипці, другий на фортепяно, третій співає. Гарні контести деклямують патріотичні вірші, потім реномовані поети виголошують гумористичні виклади, уряджують живі образи, і повільно ріжні елементи товариства починають подобатися одні другим."

„Але я ані граю на скрипці, ані деклямую, ані не можу відгадувати живі ребуси —"

„Навідворот!" перебив його абат, „ви викладаєте дуже добре; я дивувався вам при вступнім викладі."

„Що? Виж не гадаєте, що я маю читати на соаре графині Тойделінди мою розправу про мікроскопічні кристазії?"

„Ха-ха-ха! Ні не цей виклад. Він був добрий для академії. Не багато розуміє його, а ті, що розуміють, цінять його високо. Але це не для дам. Виж можете зробити також щось иньше. Ви читати-мете товариству про щось иньше, що будоб остаїнки поетичне як і наукове. Це повинно цікавити слухачів і вражати також вовзаною, це повинно бути щось глибоке і всеж споживне; воно повинно займати фантазію, а разом з тим бути наслідком наукового дослідженя."

Тепер була черга Івана сміятися.

„Але всечесний пане, такого жанру я ані бачив ані чув, я не відкрив цього ані в друку ані в манускрипті."

Священник сміявся і сам.

Тимчасом слуга приніс Івану експресовий лист; тому він мусів зазначити на поквітованню також момент вручення.

Іван попросив свого гостя дозволити йому прочитати цей пильний лист.

Абат попросив його ані трошки не вязатися його присутністю.

„При читанню листа обличчя Івана помітно змінилось. Зпочатку він зблід і нахмурив брови, потім його щоки спаленіли, нарешті він задивився перед собою, тримаючи лист все ще в руці, ніби він його читав наново, його непорушний погляд блукав понад листом в просторонї.

Раптом він почав сміятися.

Йому спало на думку, на якім місці дискусії його перебили.

Він зложив лист і поклав його до листовника.

„Отже добре!" промовив він сміючись. „Я їду на соаре графині Тойделінди і читати-му доклад — такий якого, я сам ані бачив ані чув — науку і поезії, фантазії і статистичні дати так перемішані між собою, що кождий вчений буби в роспачі, колиб йому було треба розібрати їх — доклад яким я зроблю кождого геольога князем і кожду принцесу геольогом."

„Так я і гадаю це! Це буде дуже добре!" підбадьорував його абат.

„Що ви скажете на це? Якийсь доклад ілюстрований електро-магнетичною продукцією.

„Це дуже добре; це буде дуже забавно, дуже цікаво!"

„Чо можу я просити вас добути дозвіл графині на це? Я мушу післати туди дуже багато апаратів."

„Я запевняю вас наперед, що графиня буде дуже втішена тим, що ви пропонуєте; перенесення апаратів полишіть мені. Графиня не тамити-ме себе з радости, коли вона довідається про це."

Пан абат був окриєний цеп ідеєю і, обнявши свого панового колегу (називаймося далі також так) він пішов геть цілком задоволений успіхом своїх відвідин.

А Іван виняв знов лист і розложивши його перед собою, продовжував далі — що він перервав раніше. — дивитися непорушно понад листом в просторонь.

(Дальше буде).

ВЕСЕЛА БАНДУРА

Повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців,

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення посилати до:

"SVOBODA"

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ОДНАКОВА ЦІНА КАРТ КОРАБЕЛЬНИХ ТАК З НОВОГО ЙОРКУ ЯК І З ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Тікет коліївий з Філядельфії до Ню Йорку платить компанія.

СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ
ПАШПОРТИ
КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ
ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ

РОДИНИ Зміх вінесеєтесь до нашої канцелярії. Українцями нашої ґатуної, що мабуть родились на Україні, або де таких, що заборгово обіцяють, удаєтесь успіх або або до нашої. Вже ви ар ПРАВДИВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НОТАРЯЛЬНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ, яка находиться у власнім будинку і полагоджує чисті згідні справи найкращим чи найскорше і під повною гарантією.

T. J. HRYCEY & CO.,
328 S. 4th ST., PHILADELPHIA, PA.

З ОБЛЕДНАННЯ.

Спис оправданий від 1. липня до 1. серпня 1923.

1) **Сяріїт Валер. Н. Й.** від Тов. Просвіти переслав К. Ільків 3.75
Зложили: І. Пороховець 50 шт.; по 25 шт.: Н. Бандура, К. Ільків, А. Кашинський, М. Терпелиець, І. Брева, С. Ідаус, Д. Гнилинин, І. Кріль, П. Мірах, Стефан Мотомета, О. Мельник, К. Обольський, Н. Робовський.

2) **Сяріїт Валер. Н. Й.** збіркуваня на бедний фонд переслав 65.25
Зложили: по 5.00: К. Робовський, К. Ільків, П. Робовський, І. Кріль, І. Брева, А. Струк, І. Гамдій, С. Мельник, Д. Гнилинин, Н. Загаєвич, Н. Бандура 6.00; по 2.00: Ц. Смирчинський, М. Терпилиець, І. Порубальо; по 1.00: П. Кріль, І. Кріль, І. Терпелиець, П. Мотомета, С. Галиґа; по 50 шт.: Н. Робовський, І. Мельник, І. Ориншин; М. Мельник 25 шт.

3) **Ілінабет, Н. Дж.,** від Тов. Запорожської Січ переслав п. К. Пітер 12.00
Зложили: Микайл Генеґа і Николай Гавриш по 2.00; по 1.00: Матвій Мартиш, Семен Конік і Дмитро Рудницький; по 50 шт.: Микайл Кристинин, Юрко Пятковський, Микола Ільків, Дмитро Гобир, С. Запорожський; по 25 шт.: Іван Кіндрат, Гриць Рудницький, Іван Кінчик (Мрз.), Конст. Пілат, Ст. Мирчак, Петро Цвктор, Гнат Кінчук, Ілько Вальчак, Федь Радоха і Михайло Ґрай.

4) **Ілиґстаун, О.,** Володимир Гелеґа 4.00
Зложили: Вас. Гелеґа 1.00.

5) **Бравдок, Па.,** від громадян переслав п. Іван Цьокан 13.50
Зложили: по 3.00: Іван Цьокан, Іван Савчак, Григорій Буярин, Іван Вавинський, Юрко Фитрик; по 2.00: Стефан Ф. від Тов. Тараса Шевченка переслав п. Іван Чопик 6.25
Зложили: по 50 шт.: (за місяць жовтень) Павло Закорчемний, Пилип Ковальчик, Онуфрій Присташ; по 25 шт.: Яцко Танчик, Михайло Кідмаєк, Михайло Яцик, Микола Яцик, Катерина Яцик, Григорій Танчик, Іван Чопик, Іван Гаренька, Петро Кунець, Микола Когуш, Анастасій Когуш; (за місяць май) Павло Закорчемний 50 шт.; по 25 шт.: Микола Яцик, Катерина Яцик, Михайло Яцик, Григорій Давиз, Іван Гаренька, Іван Мотик.

7) **Філядельф. Па.,** від 7. сотні Січ. переслав п. Мих. Вахнин 12.00
Зложили: по 1.00: Михайло Вавинський, Гриць Хоївський, Іван Цьокан; по 50 шт.: Михайло Павлюк, Григорій Розенбак, С. Сторосз, Михайло Вавько, Іван Давько, Вас. Ковальчик, Захарій Прокіп, Вас. Ґрицей, Кароль Кропивницький, Ів. Кравець, Іван Бенюк, Мих. Мацюкевич, Леонід Стефанович, Олекса Мирчак, Федьо Яців, Григ. Васильчак, Іван Ґалаґан; по 25 шт.: Ілько Ґалаґан, Іван Козак.

8) **Ілінабет, Н. Дж.,** від тов. Запорожської Січ переслав М. Денеґа 3.00
Зложили: Ілько Цибулик 50 шт.; по 25 шт.: Василь Ілвак, Михайло Ґрай, Вас. Ґрицей, Мих. Ґрицей, Іван Кововський, Григорій Савран, Ілько Цибулик, Іван Кововський, Микола Денеґа, Гр. Каганик.

9) **Ґлостер, Н. Дж.,** від. Ґр. св. Мученика переслав п. Я. Вонзіляк 14.75
Зложили (за червень): Захарій Фрунчак 1.00; по 50 шт.: Дейко Вчуковський, Микола Вендзяк, Сергій Дедюрак, Теодор Фрунчак, Анатолій Серафін, Іван Крупчинський, Іван Василюк (за липень); по 1.00: Василій Ґетьман, Іван Ґрицей, Микола Шевчик, Теодор Бубель; по 50 шт.: Василь Рак, Андрій Скробало, Вас. Кулинич, Микайло Ґаєвський і Роман Кобрин; по 25 шт.: Семен Дендрофф, Денько Дубдак, Тр. Ґобинський.

10) **Коуз, Н. Й.,** від Комітету Обєднаня переслав п. Дем. Пшеничний 12.30

11) **Ілінабет, Н. Дж.,** від тов. Зар. Січ переслав п. К. Пілат 10.00
Зложили: Ілько Цибулик 50 шт.; по 25 шт.: [illegible] Іван Кововський, Григорій Ґрицей, Ілько Ґрицей, Іван Ґрицей, Іван Ґрицей, Іван